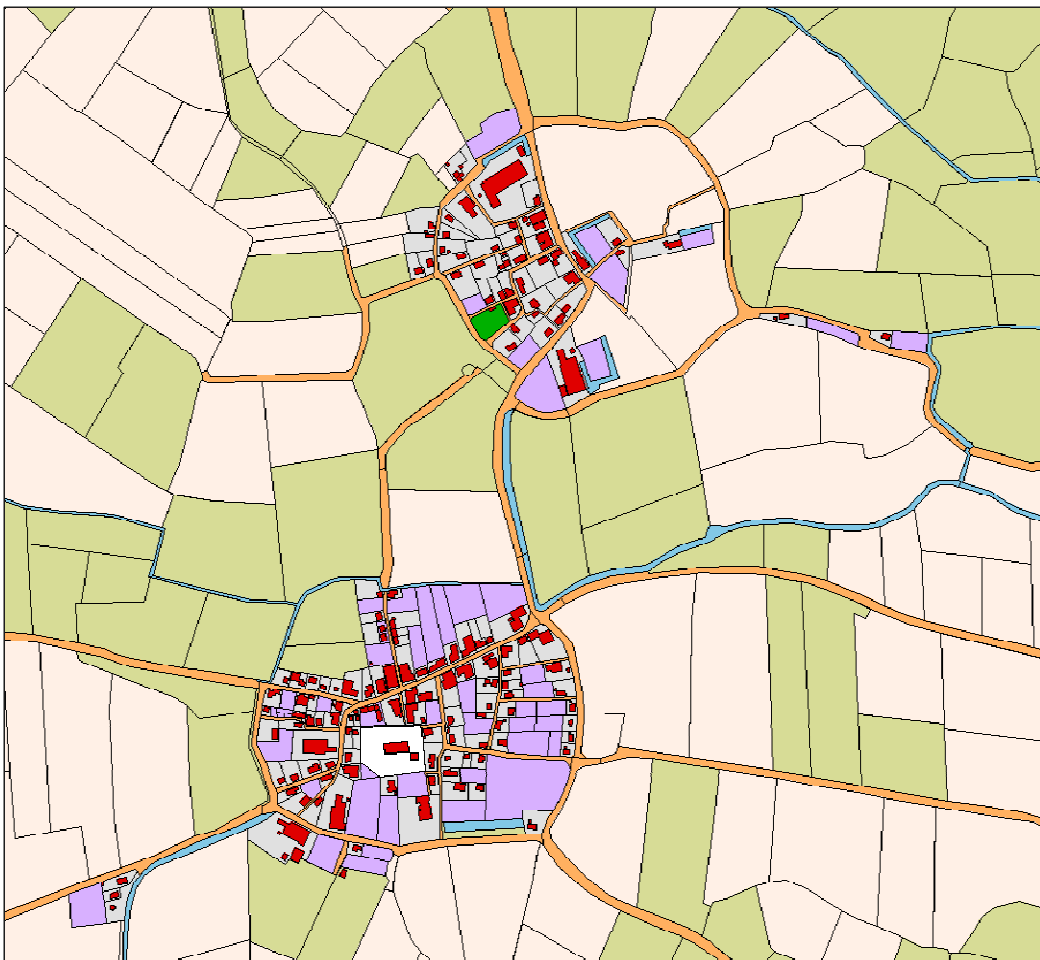

Brede School Baflo-Rasquert, gemeente Winsum

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Administratieve gegevens

provincie	Groningen
gemeente	Winsum
plaats	Rasquert
toponiem	Meijmaweg
bevoegd gezag	gemeente Winsum
opdrachtgever	Rho Adviseurs
coördinaten	NW 230.023 / 598.373 ZO 230.091 / 598.321
kaartblad	07B
Archis-onderzoeksnummer	3294395100
beheer documentatie	Libau, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, gemeente Winsum en E-depot
uitvoerder:	Libau
auteur	N. van der Mei
autorisatie	drs. J. Molema
Libau-rapport	15-167
telefoon:	050-3126545
e-mail:	vandermei@libau.nl

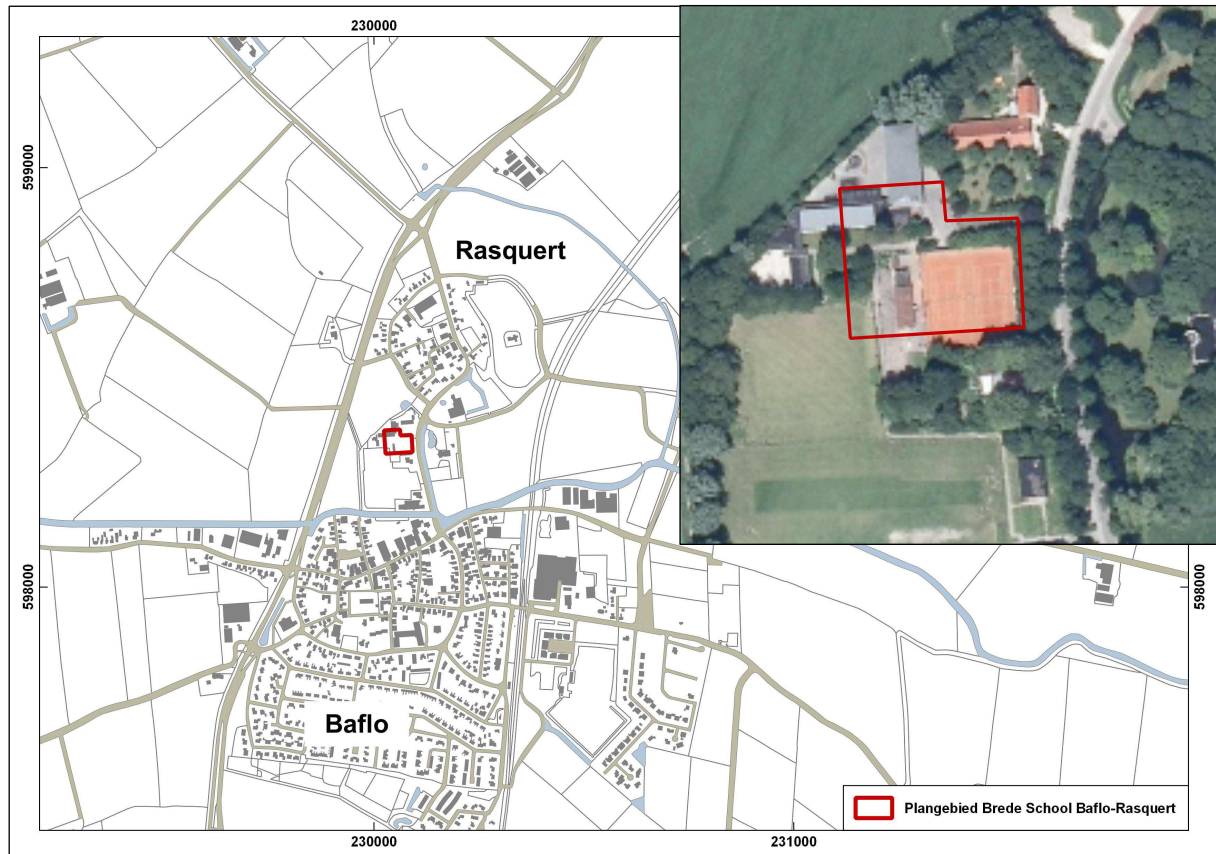

Brede School Baflo-Rasquert, gemeente Winsum

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Planvoornemen

In opdracht van Rho Adviseurs, vertegenwoordigd door de heer T. Hoekstra, is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor een locatie tussen Baflo en Rasquert (zie figuur 1). Aanleiding voor het onderzoek is het voornemen tot de bouw van een Brede School. De funderingswijze en de omvang van de hiervoor benodigde bodemingrepen is op het moment van schrijven nog niet bekend. Op het terrein staan op dit moment een aantal schoolgebouwen en zijn sportfaciliteiten ingericht (zie figuur 1 inzet). Het gebied waar de ingrepen zijn beoogd, wordt hieronder verder aangeduid als plangebied.

Figuur 1: Topografische kaart waarop de ligging van het plangebied Brede School Baflo-Rasquert is aangegeven met een rood kader. In de inzet een recente luchtfoto, waarop te zien is dat het plangebied (rood kader) overlapt met de huidige gebouwen en sportfaciliteiten.

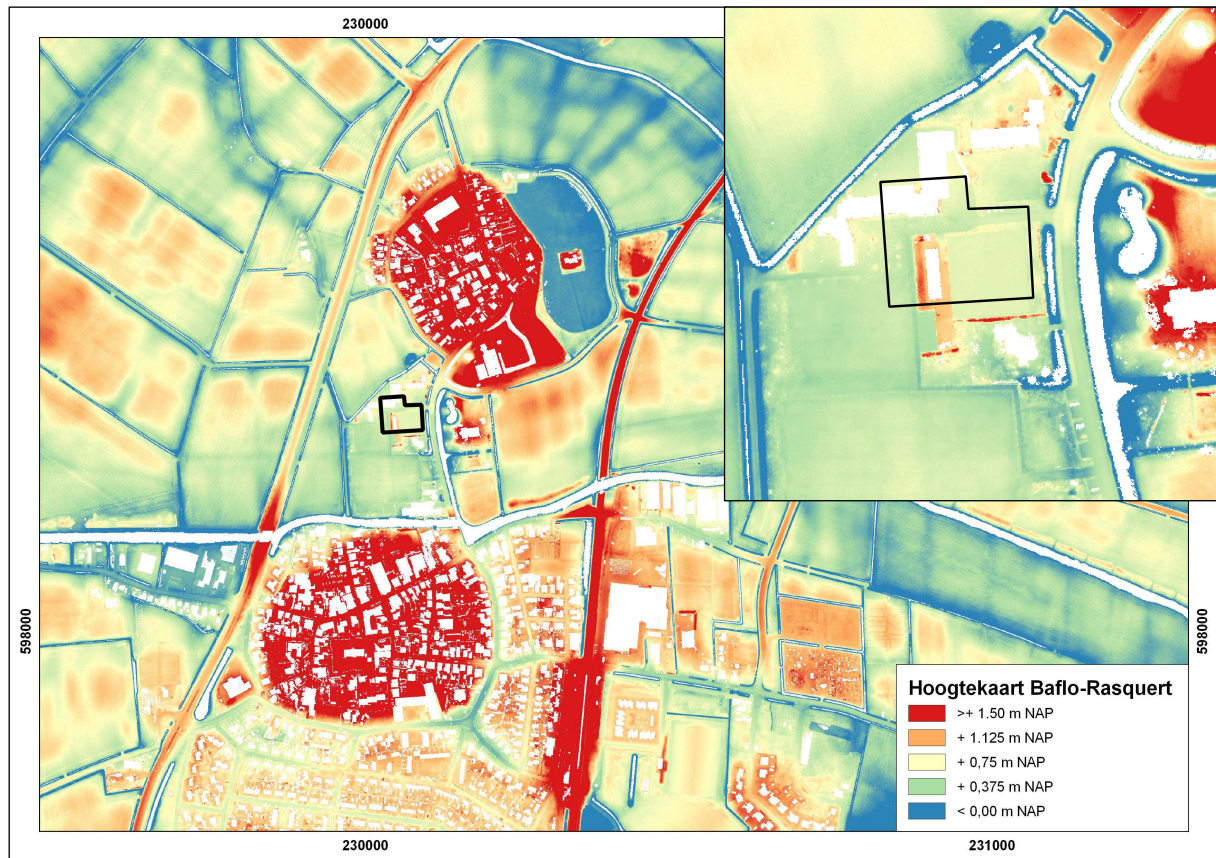
Landschappelijke en aardkundige informatie

Het plangebied ligt tussen de wierdedorpen Baflo en Rasquert in de regio Halve Ambt of Halfambt. De oudste bewoning van de kwelders in het Halfambt dateert uit de ijzertijd. Men vestigde zich bij voorkeur op de hogere kwelder- en oeverwallen langs getijdenrivieren, krekens en prielen. In de loop van de ijzertijd werd het vanwege de stijging van de zeespiegel nodig om woonplaatsen te verhogen, waardoor (huis)wierden ontstonden. Door continue ophoging konden meerdere wierden aan elkaar groeien tot grotere dorpswierden, zoals in het geval van Baflo en Rasquert.

Op de fysisch geografische kaart van de provincie Groningen is te zien dat het plangebied is gelegen op een kwelderwalachtige vlakte (code Mv9; zie bijlage *Fysisch geografische kaart*). Op deze kwelderwal zijn ook de wierden Baflo en Rasquert gelegen (code t). Rondom de kwelderwal is sprake van door voormalige krekens en prielen (blauwe onderbroken lijnen) doorsneden kwelderflanken (code Mv8). Op de bodemkaart is het plangebied niet gekarteerd vanwege de ligging binnen het bebouwde gebied Baflo-Rasquert (zie bijlage *Bodemkaart*). In de omgeving komen kalkarme poldervaaggronden in lichte zavel (code Mn15C) en kalkarme poldervaaggronden in zware zavel (code Mn25C) voor. De aanwezigheid van zavel is typerend voor kwelderwalafzettingen.

Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is de hogere ligging van de wierden Baflo en Rasquert goed te zien. Ook is duidelijk te zien dat het oostelijke deel van de wierde Rasquert is afgegraven en nu zelfs lager is gelegen dan de omringende gronden. Rondom de wierden is het natuurlijke kleinschalig reliëf van de kwelderwal en de kwelderflanken te herkennen. Binnen het plangebied is dit oorspronkelijke reliëf niet meer aanwezig, zo blijkt uit de detailopname (figuur 2 inzet). Het ontbreken van kleinschalig reliëf hangt samen met de inrichting van het plangebied als schoolterrein en sportveld.

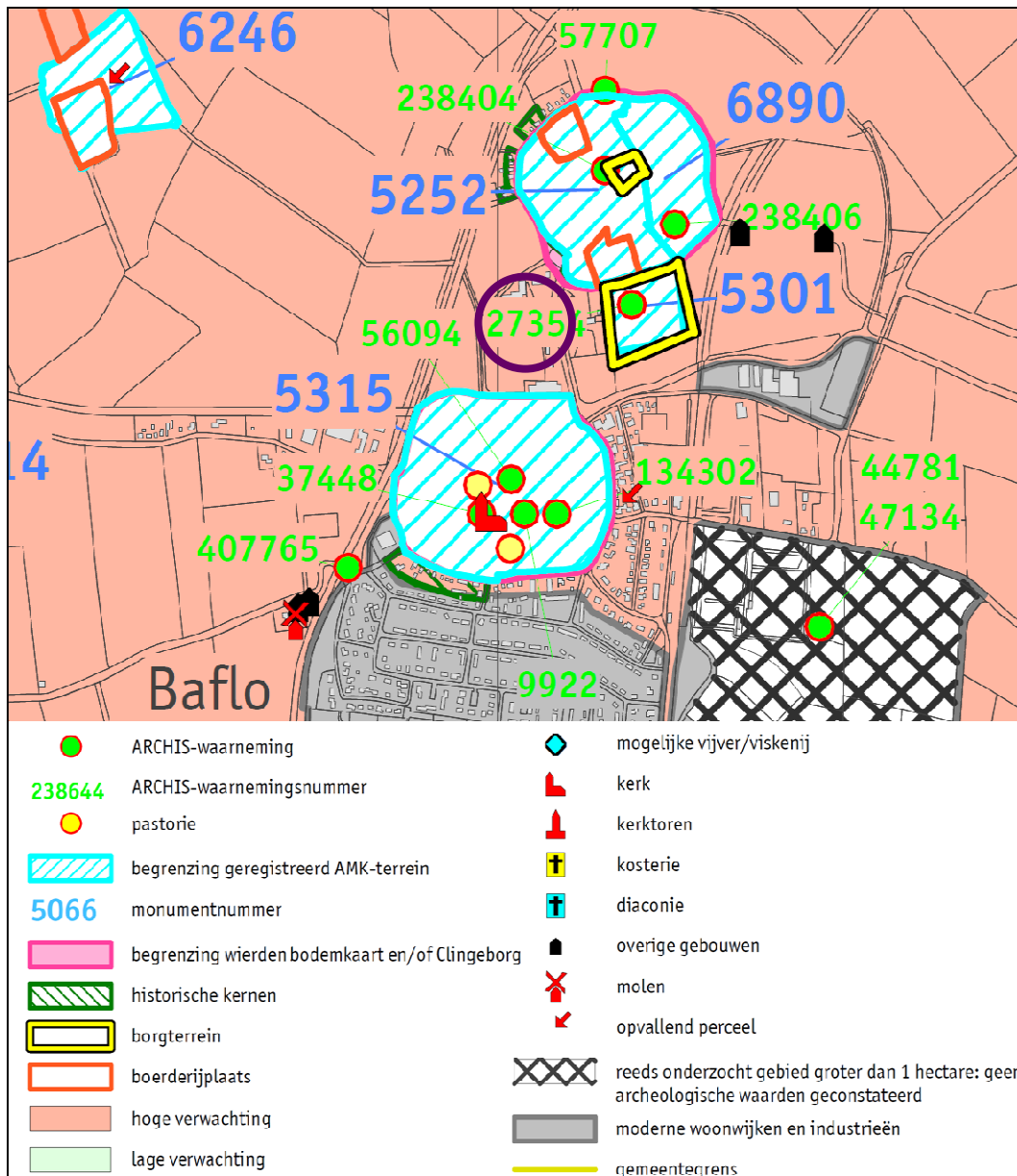

Figuur 2: Hoogteverschillen in en rondom Baflo en Rasquert (AHN2 via nationaalgeoregister.nl). In de inzet een detailopname waarop te zien is dat het plangebied geen kleinschalig natuurlijk reliëf meer vertoont.

Archeologische informatie

Het plangebied is niet geregistreerd op de Archeologisch Monumentenkaart (AMK), noch zijn uit het plangebied archeologische vondsten of waarnemingen bekend (geen registraties in Archis). Ten noorden en ten zuiden van het plangebied liggen verscheidene AMK-terreinen (zie bijlage *Kaart archeologie*). Het betreft de dorpswierden Baflo (AMK-terrein 5315) en Rasquert (AMK-terreinen 5252 en 6890), beide uit de ijzertijd. Op de wierde Rasquert liggen de resten van de borgen Matenesse en Aylkemaheerd uit de middeleeuwen/nieuwe tijd. Direct ten zuiden van de wierde Rasquert ligt het borgterrein Meijma uit de late middeleeuwen (AMK-terrein 5301). Alle archeologische waarnemingen in de omgeving van het plangebied hangen samen met de genoemde AMK-terreinen.

De AMK-terreinen, borgterreinen en archeologische waarnemingen zijn ook aangegeven op de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Winsum (RAAP 2008; zie figuur 3). Hierop is ook aangegeven dat het plangebied is gelegen in een gebied waarvoor een hoge archeologische verwachting geldt.

Figuur 3: Uitsnede van de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Winsum met daarop het plangebied in de paarse cirkel.

Historische geografie

Op de kadastrale minuut (gemeente Baflo, sectie C3) uit het begin van de 19de eeuw (gekarteerd tussen 1811 en 1832) is te zien dat het plangebied destijds in gebruik was als weiland (zie bijlage *Kadastrale minuut via HisGIS*). De huidige Meijmaweg vormde ook toen al de belangrijkste verbinding tussen de wierdedorpen Baflo en Rasquert. Daarnaast liep langs de (noord)westzijde van het plangebied een pad tussen de twee dorpen.

De situatie in het plangebied bleef tot in de jaren '50 van de 20ste eeuw gelijk, zo blijkt uit historische kaarten. In de late jaren '50 of vroege jaren '60 werden de huidige schoolgebouwen in het noorden van het plangebied gebouwd (topografische kaart 1962; watwaswaar.nl). De huidige terreininrichting met sportfaciliteiten dateert uit de jaren '70. Zowel de bouw van de scholen en daarmee samenhangende inrichting van het terrein als de aanleg van sportfaciliteiten zal hebben geleid tot versterking van de bodem en de mogelijk hierin aanwezige archeologische resten.

Overweging en advies

Het plangebied ligt op de kwelderwal waarop ook de wierden Baflo en Rasquert zijn gelegen. Deze kwelderwal is al vanaf de ijzertijd bewoond. Het plangebied is op dit moment deels in gebruik als schoolterrein met bijbehorende gebouwen en deels als sportveld. Zowel de schoolgebouwen als de sportvelden zijn in de tweede helft van de 20ste eeuw aangelegd. Naar verwachting is de oorspronkelijke bodem in het pangebied verstoord als gevolg van de bouw van de huidige school (uitgraven bouwput, inrichting terrein) en de aanleg van het sportterrein (bodemverbetering, egalisatie, aanleg drainage). Dit wordt bevestigd door de hoogtekaart. Hierop is te zien dat in het plangebied geen sprake meer is van natuurlijk kleinschalig reliëf.

Op basis van de bovenstaande informatie wordt de kans dat in het plangebied intacte archeologische resten aanwezig zijn, klein geacht. Nader archeologisch wordt dan ook niet noodzakelijk geacht. Mochten tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, dan geldt krachtens de Monumentenwet 1988 een meldplicht. Vondsten dienen zo spoedig mogelijk te worden gemeld bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Hiertoe kan contact worden opgenomen met het bevoegd gezag (gemeente Winsum) of de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Bijlagen:

- Fysisch geografische kaart;
- Bodemkaart;
- Kaart archeologie;
- Kadastrale minuut via HisGIS.

Geraadpleegde literatuur, bronnen en kaarten

Actueel Hoogtebestand Nederland (nationaalgeoregister.nl).

ANWB, 2004. *Topografische atlas Groningen 1:25.000*. ANWB bv, Den Haag.

Archeologische Monumentenkaart (AMK) .

Archis (Archeologisch Informatie Systeem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)

Archeologische verwachtingskaart en beleidskaart, Regio Noord-Groningen. Beek, J.L. & P.C. Vos, 2008. *Regio Noord Groningen, Gemeenten De Marne, Winsum, Bedum, Ten Boer, Loppersum, Eemsmond, Appingedam en Delfzijl. Archeologische verwachtingskaart en beleidsadvieskaart*. RAAP-rapport 1732.

Brood, P., A.H. Huussen & J. van der Kooi (red.), 1999. *Nieuwe Groninger Encyclopedie*. REGIO-Project Uitgevers, Groningen.

Cultuurhistorische Waardenkaart Groningen. Provincie Groningen 2004.

HisGIS, Historisch Geografisch Informatiesysteem (www.hisgis.nl).

Schroor, M., 1996. *De atlas der Provincielanden van Groningen (1722-1736)*. REGIO-Project Uitgevers, Groningen.

Schroor, M., 1997. *De atlas der Stadslanden van Groningen (1724-1729)*. REGIO-Project Uitgevers, Groningen.

Schroor, M., 2003. *De Atlas van Kooper. Oude kaarten van de provincie Groningen*. Profiel Uitgeverij, Bedum.

Schroor, M & J. Meijering, 2007. *Golden Raand, Landschappen van Groningen*. In Boekvorm Uitgevers, Assen.

Snijders, F.L., 1985. *Fysische geografie in de provincie Groningen*. Milieu- en landschapsonderzoek Provinciaal Planologische Dienst. Groningen.

Stiboka, 1985. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000*. Stiboka Wageningen.

WatWasWaar, minuutplannen uit het begin van de negentiende eeuw en overige historische kaarten (www.watwaswaar.nl).

Archeologische periodes

paleolithicum

paleolithicum vroeg	tot 8800 v.Chr. tot 300000 C14
paleolithicum midden	300000 – 35000 C14
paleolithicum laat	35000 C14 - 8800 v.Chr.
paleolithicum laat A	35000 - 18000 C14
paleolithicum laat B	18000 C14 -8800 v.Chr.

mesolithicum

mesolithicum vroeg	8800 - 4900 v.Chr. 8800 - 7100 v.Chr.
mesolithicum midden	7100 - 6450 v.Chr.
mesolithicum laat	6450 -4900 v.Chr.

neolithicum

neolithicum vroeg	5300 - 2000 v.Chr. 5300 - 4200 v.Chr.
neolithicum vroeg A	5300 - 4900 v.Chr.
neolithicum vroeg B	4900 - 4200 v.Chr.
neolithicum midden	4200 - 2850 v.Chr.
neolithicum midden A	4200 - 3400 v.Chr.
neolithicum midden B	3400 - 2850 v.Chr.
neolithicum laat	2850 - 2000 v.Chr.
neolithicum laat A	2850 - 2450 v.Chr.
neolithicum laat B	2450 - 2000 v.Chr.

bronstijd

bronstijd vroeg	2000 - 800 v.Chr. 2000 - 1800 v.Chr.
bronstijd midden	1800 - 1100 v.Chr.
bronstijd midden A	1800 - 1500 v.Chr.
bronstijd midden B	1500 - 1100 v.Chr.
bronstijd laat	1100 - 800 v.Chr.

ijzertijd

ijzertijd vroeg	800 - 12 v.Chr. 800 - 500 v.Chr.
ijzertijd midden	500 - 250 v.Chr.
ijzertijd laat	250 - 12 v.Chr.

Romeinse tijd

Romeinse tijd vroeg	12 v.Chr. - 450 n.Chr. 12 v.Chr. - 70 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg A	12 v.Chr. - 25 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg B	25 - 70 n.Chr.
Romeinse tijd midden	70 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd midden A	70 - 150 n.Chr.
Romeinse tijd midden B	150 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd laat	270 - 450 n.Chr.
Romeinse tijd laat A	270 - 350 n.Chr.
Romeinse tijd laat B	350 - 450 n.Chr.

middeleeuwen

middeleeuwen vroeg	450 - 1500 n.Chr. 450 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen vroeg A	450 - 525 n.Chr.
middeleeuwen vroeg B	525 - 725 n.Chr.
middeleeuwen vroeg C	725 - 900 n.Chr.
middeleeuwen vroeg D	900 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen laat	1050 - 1500 n.Chr.
middeleeuwen laat A	1050 - 1250 n.Chr.
middeleeuwen laat B	1250 - 1500 n.Chr.

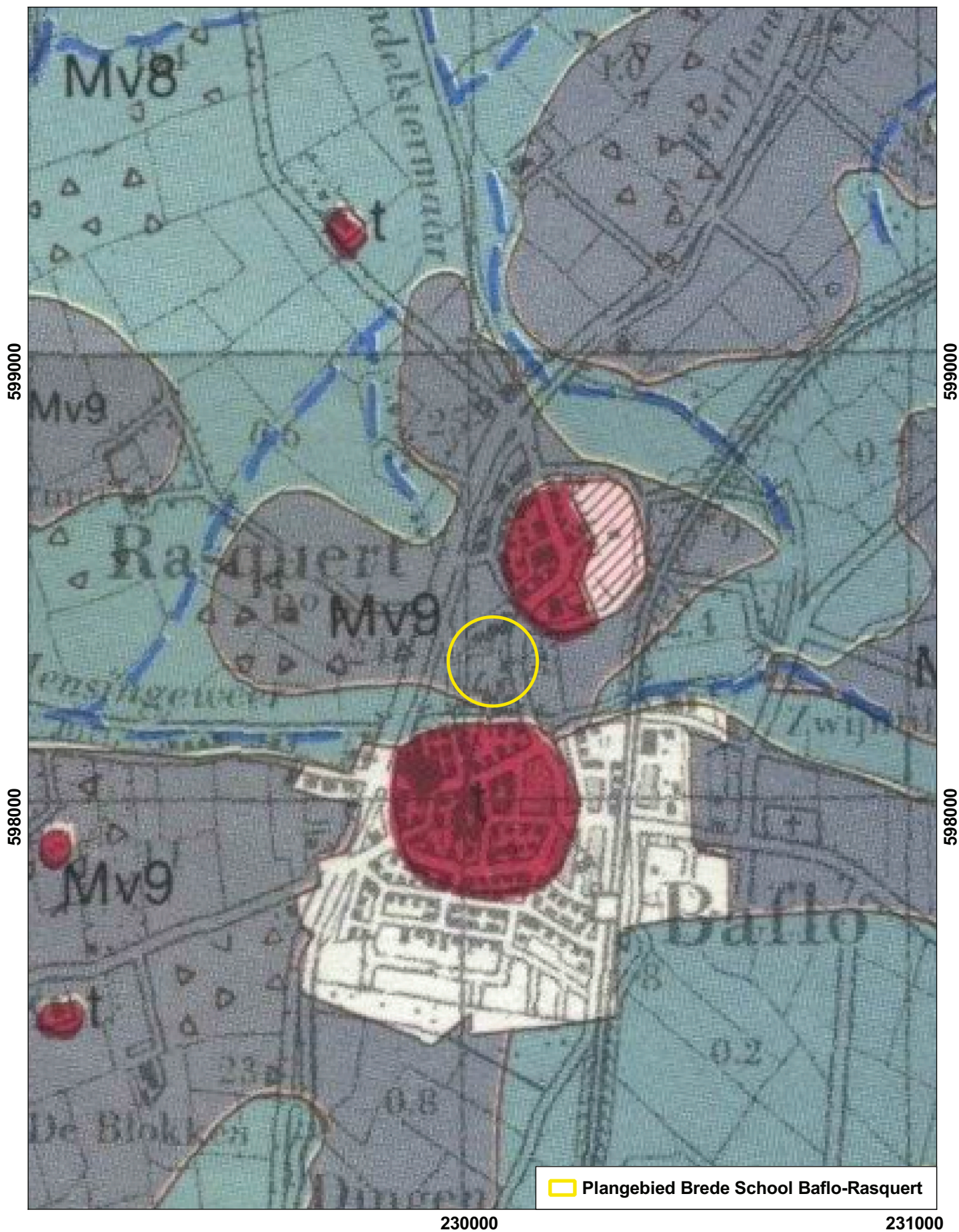
nieuwe tijd

nieuwe tijd A	1500 – heden 1500 - 1650 n.Chr.
nieuwe tijd B	1650 - 1850 n.Chr.
nieuwe tijd C	1850 – heden

BIJLAGE fysisch geografische kaart

Plangebied Brede School Baflo-Rasquert (gem. Winsum)

Plangebied Brede School Baflo-Rasquert

230000

231000

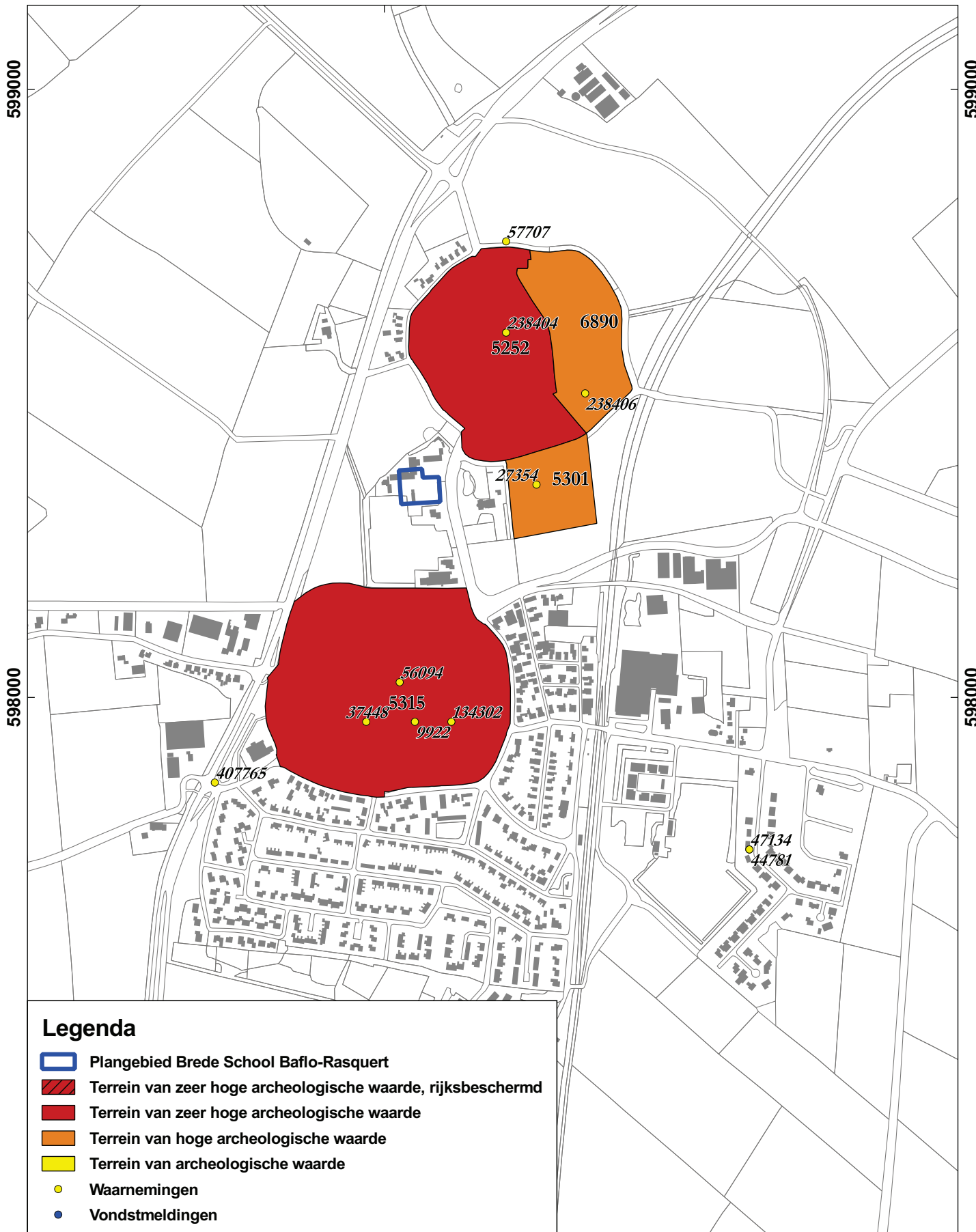
BIJLAGE bodemkaart

Plangebied Brede School Baflo-Rasquert (gem. Winsum)

BIJLAGE kaart archeologie

Plangebied Brede School Baflo-Rasquert (gem. Winsum)

BIJLAGE kadastrale minuut via HisGIS

Plangebied Brede School Baflo-Rasquert (gem. Winsum)

